

KOMPARATIVNÍ PŘÍPADOVÁ STUDIE (KPS)

Lucie Konečná

BSSn4403 Komparativní analýza bezpečnostní politiky

19/3/2024

Kvantitativní vs. Kvalitativní výzkum

	Kvantitativní výzkum	Kvalitativní výzkum
Logická operace	Dedukce	Indukce
Vztah k teorii	Většinou vycházíme ze známé teorie	Většinou nevycházíme ze známé teorie
Stanovení hypotéz	Stanovujeme předem	Nestanovujeme předem
Zobecnitelnost na populaci	Ano	Obtížná až nemožná
Metody	Statistické šetření, experiment, analýza oficiálních statistik, strukturované pozorování, obsahová analýza dle přesného kódovacího schématu	Analýza textů, dokumentů, komparativní metody, zakotvená teorie, process tracing
Data	Numerická	Nenumerická, nominální
Proces	Postupný (plán, sběr dat, analýza)	Neustálé porovnávání a přehodnocování, od sběru dat přecházíme k vyhodnocování a zase zpět ke sběru.
Zkoumaný vzorek	Větší jednotky	Menší jednotky

Kvantitativní výzkum vs. Případové studie

KVANTITATIVNÍ VÝZKUM	PŘÍPADOVÉ STUDIE
CÍL: NALEZENÍ OBECNÉ TENDENCE VE VELKÉM MNOŽSTVÍ POZOROVÁNÍ	CÍL: POROZUMĚNÍ MALÉMU MNOŽSTVÍ PŘÍPADŮ, KTERÉ JSOU BUĎTO SUBSTANTIVNĚ NEBO TEORETICKY DŮLEŽITÉ
POPULACE: PŘEDEM ZNÁMÁ, HLAVNÍM ÚKOLEM VYBRAT VZOREK, KTERÝ JI NĚJAK REPREZENTUJE	POPULACE: VÝZKUMNÍK ODPOVÍDÁ NA DVĚ OTÁZKY- „JAKÉ ZKOUMÁM PŘÍPADY?“ A „JAK PŘESNĚ VYPADAJÍ?“ V PRŮBĚHU VÝZKUMU, JAK SE VYVÍJÍ JEHO ZNALOST O FENOMÉNECH, KTERÉ ZKOUMÁ
N: VĚTŠÍ N JE VŽDY LEPŠÍ	N: DŮLEŽITÉ JE, ABY SE VYSKYTOVAL NĚJAKÝ FENOMÉN, VĚTŠÍ N NENÍ NUTNĚ LEPŠÍ („ZEMĚ ARABSKÉHO JARA“)
TEORIE: OBVYKLE JSOU FORMULOVANÉ, NENÍ PROBLÉM PRACOVAT S NIMI ANI S HYPOTÉZAMI (CONVERSE: IDENTIFIKACE)	TEORIE: OBVYKLE NEEXISTUJÍ, KOMPARATIVNÍ STUDIUM ZNAMENÁ HLEDAT A VYVÍJET NOVÉ KONCEPTY, HYPOTÉZY I TEORIE.

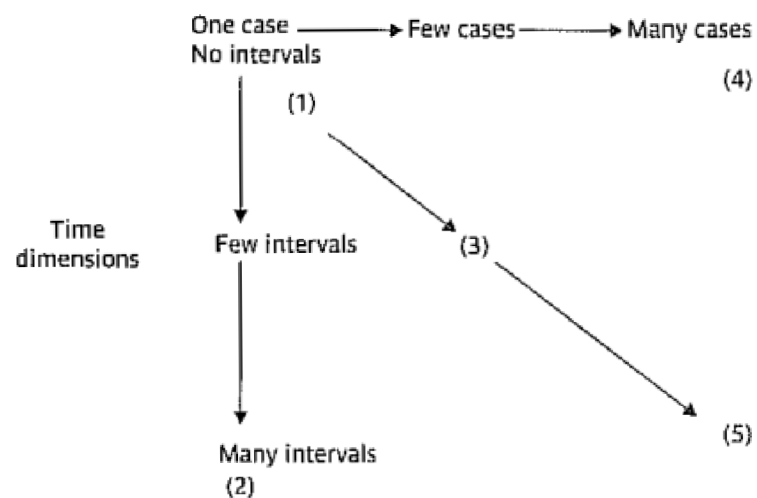
Případ v komparativní analýze

- „Uzavřený systém v čase a prostoru“ (Mussoliniho Itálie, Evropa po WW2, Parlamentní volby v ČR r. 2010).
- Obvykle ho vybíráme z větší skupiny podobně definovaných objektů.
- Studovat ho neznamená nutně jedno pozorování, často i více (time-series).

Případové a komparativní studie – Výběr případů

- **Jednopřípadová studie:** striktně vzato (sama o sobě) ne komparativní, může být ale součástí komparativního designu
- **Časová řada:** u jednoho případu zkoumáme mechanismy (konfiguraci proměnných), produkující efekt, můžeme replikovat stávající studii tím, že přidáme další body v čase (typicky konfigurace po volbách)
- **Uzavřené univerzum:** pár případů v málo časových bodech (příklad: staré a nové režimy)
- **Průřezová studie:** více případů v jednom čase (nejčastější)
- **Pooled analýzy:** více případů v různých časech

Případové a komparativní studie – Druhy případů

- (1) Case study (at one time point);
- (2) Time series (one case over time);
- (3) Closed universe (relevant cases in relevant periods);
- (4) Cross-section (all cases at one time point);
- (5) Pooled analysis (maximizing cases across time and space).

Fig. 3.2 Types of research design

Source: Adapted from Pennings *et al.* (2006: 21).

Komparativní případová studie – Obecné Info

- Dva nebo několik případů a provádí jejich srovnávací analýzu.
- Z epistemologického hlediska lze komparativní studii skloubit jak s vysvětlujícím, tak s interpretativním přístupem.
- Podobnost se statistickou analýzou a experimentem? → Lijphart:
kvaziexperimentální metoda.
- Omezená vnitřní platnost: nenabízí ani „šířku“ statistické analýzy (případně QCA), ani „hloubku“ případové studie.
- Často využívaná tzv. podmínková kauzalita, ale i korelační (viz Millovy metody).

Komparativní případové studie – Výzkumný rámec (Cíle)

- Tři druhy cílů podle Druláka (2008)
 - a) Souběžný výklad teorie (metoda shody a rozdílu)
 - b) Makrokauzální analýza (metoda shody a rozdílu)
 - c) Kontrast kontextů (klasická komparativní případová studie)
- Beneš (2016) tři cíle KPS:
 - a) Použití k testování hypotézy (metoda shody a rozdílu)
 - b) Využití k vytvoření nových teoretických hypotéz (metoda shody a rozdílu)
 - c) Aplikace teorie – hledání vysvětlení (metoda shody a rozdílu)

Komparativní případové studie – Výzkumný rámec (Výběr případů)

- Korelacemi závislých a nezávislých proměnných bez použití určité specifické metody komparativní studie – větší počet případů (Collier 1991).
- Millova metoda shody – v zásadě shodné případy či v zásadě odlišné případy.
- Srovnání geografické a srovnání diachronické.
- Podmínková kauzalita, malý vzorek (2-8 případů), QCA – srovnání středně velkého vzorku (cca 20-30 případů).
- Nejčastěji využívaná je Millova metoda shody či Millova metoda rozdílu.

Milovy metody

- Ovlivňují výběr případů i samotnou operacionalizaci.
- KPS využívá nejčastěji Milovu metodu shody a metodu rozdílu, někdy i metodu souvisejících kolísání.
- Milovy metody:
 - A) Metoda shody/souhlasu (Method of Agreement)**
 - B) Metoda rozdílu (Method of Difference)**
 - C) Metoda souvisejících kolísání/sdružených změn (Method of Concomitant Variations)**
 - D) Metoda zbytků (Methods of Residues)
 - E) Nepřímá metoda rozdílu (Indirect Method of Difference)

Milova metoda shody

- John Stuart Mill ji charakterizoval následovně: „*Pokud dvě nebo více instancí zkoumaného jevu mají pouze jednu společnou okolnost, pak ta okolnost, ve které se všechny instance shodují, je příčinou (nebo důsledkem) daného jevu.*“
- Prověřuje, zda posuzovaná kauzální podmínka představuje nutnou podmínku výsledku.
- Při jejím využití srovnáváme dva nebo několik případů, ve kterých se výsledek vyskytuje. Potom logicky platí, že každou kauzální podmínku, která se nevyskytuje ve všech zkoumaných případech, můžeme vyloučit jako nutnou podmínku příslušného výsledku.
- Hlavní problémy metody: plurality of causes – mnohost příčin, pozitivní určení příčinnosti na základě pouhé eliminace je zpochybnitelné, monokauzalita.

Tabulka č. 1: Metoda shody

Případ	Kauzální podmínky				Výsledek
	A	B	C	D	
1	*	-	*	*	*
2	-	*	*	*	*
3	-	*	*	-	*

* podmínka či výsledek se v daném případě vyskytuje
 - podmínka není v daném případě přítomna

Tabulka č. 3: Metoda souhlasu

	Případ 1	Případ 2	
Nezávisle proměnné	A	D	} rozdíly v hodnotách proměnných
	B	E	
	C	F	
	X	X	} shoda v hodnotách proměnných
Závisle proměnná	Y	Y	

Zdroj: Zpracováno podle MILL, John Stuart: *A System of Logic Ratiocinative and Inductive*. London, Longmans, Green and Co. 1930, s. 254–255 a SKOCPOL, Theda - SOMERS, Margaret: *The Uses of Comparative History in Macrosocial Inquiry*. *Comparative Studies in Society and History*, 22, 1980, č. 2, s. 174–197, s. 184.

Milova metoda rozdílu

- Mill ji ve formě „kánonu“ shrnul takto: „*Pokud se instance, ve které se zkoumaný jev vyskytne, a instance, ve které se nevyskytne, shodují ve všech okolnostech kromě jediné, která se vyskytuje v první instanci, potom pouze ta okolnost, v níž se obě instance liší, je důsledkem nebo příčinou nebo nezbytnou součástí příčiny toho jevu.*“
- Podle metody rozdílu srovnáváme minimálně jeden pozitivní případ, tedy případ, ve kterém se zkoumaný výsledek vyskytuje, s alespoň jedním negativním případem, tedy případem, ve kterém se příslušný výsledek nevyskytuje. Následně můžeme vyloučit jako podmínku jakoukoliv kauzální podmínku, která se vyskytuje v pozitivních i negativních případech.
- Nejsilnější metoda k určení příčinnosti.

Tabulka č. 2: Metoda rozdílu

Případ	Kauzální podmínky				Výsledek
	A	B	C	D	
1	*	-	*	*	*
2	-	*	*	*	*
3	-	*	*	-	-

* podmínka či výsledek se v daném případě vyskytuje

- podmínka není v daném případě přítomna

Tabulka č. 1: Metoda rozdílu

	Případ 1	Případ 2	
Nezávisle proměnné	A	A	} shoda v hodnotách proměnných
	B	B	
	C	C	
Závisle proměnná	X	ne X	} rozdíl v hodnotách proměnných
	Y	ne Y	

Milloy metody – Interakční efekty

Tabulka č. 6: Interakční efekty a metoda rozdílu

Proměnné	Případ 1	Případ 2
<i>Jízda v opilosti (X_1)</i>	Ano	Ano
<i>Auto přijíždějící zprava (X_2)</i>	Ano	Ne
<i>Vysoká rychlost (X_3)</i>	Ne	Ne
<i>Jízda na červenou (X_4)</i>	Ano	Ano
<i>Nehoda (Y)</i>	Ano	Ne

Zdroj: Zpracováno podle LIEBERSON, Stanley: *Small N's and Big Conclusions: An Examination of the Reasoning in Comparative Studies Based on a Small Number of Cases*. *Social Forces*, 70, 1991, č. 2, s. 313.

Milova metoda souvisejících kolísání

- John Stuart Mill ji charakterizoval následovně: „*Jakýkoli jev se mění jakýmkoli způsobem, kdykoli se jiný jev mění nějakým konkrétním způsobem, je buď příčinou nebo důsledkem tohoto jevu, nebo je s ním spojen prostřednictvím nějaké kauzální skutečnosti.*“
- Tato metoda na rozdíl od metody shody a metody rozdílu netíhne k dichotomickému pojetí kauzálních podmínek.
- Příčinnou souvislost vyhodnocujeme podobně jako další dvě Millovy metody srovnáváním hodnot nezávislé proměnné s hodnotami závislé proměnné napříč případy.

Tabulka č. 3: Metoda souvisejících kolísání

Případ	Nezávislé proměnné				Závislá proměnná
	A	B	C	D	
1	silná	silná	nízká	střední	silná
2	silná	střední	nízká	nízká	střední
3	nízká	nízká	střední	střední	nízká

Závěr: s hodnotami závislé proměnné korelují hodnoty nezávislé proměnné B

Komparativní případové studie – Výzkumný rámec (Specifikace proměnných)

- Velký důraz na konceptualizaci - velmi podrobné a přesné vymezení.

Př. Vznik národního státu „západoevropského“ typu v raném novověku v oblasti XY.

- V dominantním pojetí komparativní studie pracujeme velmi často s kategorickými, nominálními hodnotami podmínek a výsledků, případně rovnou s jejich dichotomickými hodnotami.
- Problém „hodně proměnných, málo případů“ (many variables, small N).
 - Redukce počtu nezávislých proměnných, dvě možnosti:
 - a) Sdružení nezávislých proměnných
 - b) Analýza klíčových proměnných

Komparativní případové studie – Výzkumný rámec (Zpracování dat)

- KPS využívá nejčastěji Millovu metodu shody a metodu rozdílu, někdy i metodu souvisejících kolísání.
- Vždy záleží na cílech KPS.
- Pokud testujeme (deduktivně vytvořenou) teorii nebo teoretickou hypotézu, srovnáváme předpovídané hodnoty empirického výsledku a kauzálních podmínek s jejich naměřenými hodnotami v jednotlivých případech.
- Induktivní hledání nových hypotéz má podobnou, ale částečně jinou logiku. Nepoměřujeme naměřené hodnoty s nějakými teoretickými (předpovídanými) hodnotami, ale srovnáváme naměřené hodnoty empirických výsledků napříč případy, ve snaze najít vazby mezi nimi a hodnotami kauzálních podmínek.

Výhody a Nevýhody KPS

- Nejčastěji zmiňovaný problém Millových metod, který spočívá v jejich zaměření na téměř naprosto podobné nebo téměř naprosto odlišné případy. I samotný Mill se totiž domníval, že sociální realita v zásadě neobsahuje případy tohoto typu a že jeho metody lze tedy jen obtížně použít ve společenských vědách.
- Sklon k omezené vnitřní a vnější platnosti.
- Relativní náročnost na zdroje (ve srovnání s případovou studií).
- Silnou stránkou komparativní studie může být i teoretický potenciál. Ten vychází z její schopnosti odkrývat nové teoretické hypotézy na základě srovnávání několika případů.
- Problémy interpretace – např. Galtonův problém.

Příklady – Potravinová bezpečnost Burundi a Rwandy

- Cílem této práce je na základě analýzy dostupných dat vzájemně porovnat potravinovou bezpečnost v těchto zemích a pokusit se definovat faktory, které ji mohou ovlivňovat.
- FAO Dimenze: a) Dostupnost potravin
 - b) Přístup k potravinám
 - c) Využití potravin
 - d) Stabilita potravin
- Ad A – Průměrný adekvátní energetický příjem, průměrná hodnota produkce potravin.
- Ad B – HDP na obyvatele z hlediska parity, hloubka kalorického deficitu, průměrná míra podvýživy.
- Ad C – Přístup k sanitačním zařízením, přístup k nezávadné vodě, anemie těhotných žen.
- Ad D – Podíl dovozu potravin na celkovém exportu, míra závislosti na dovozu obilí.

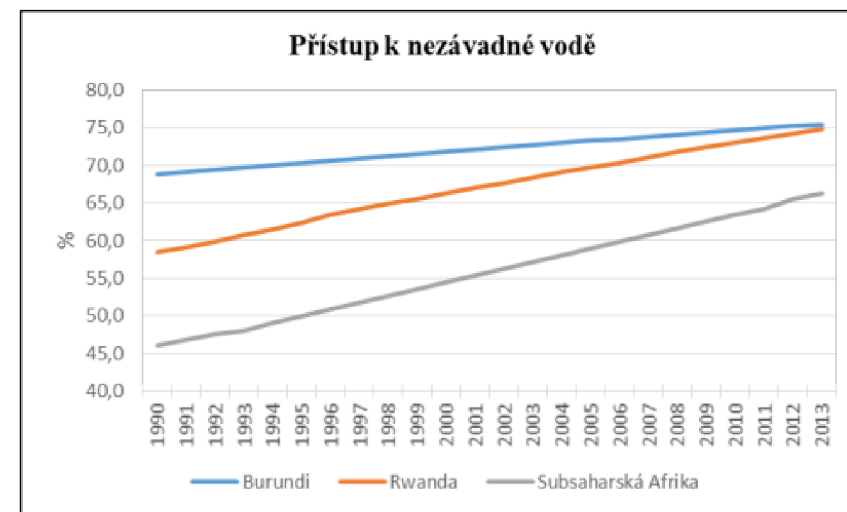
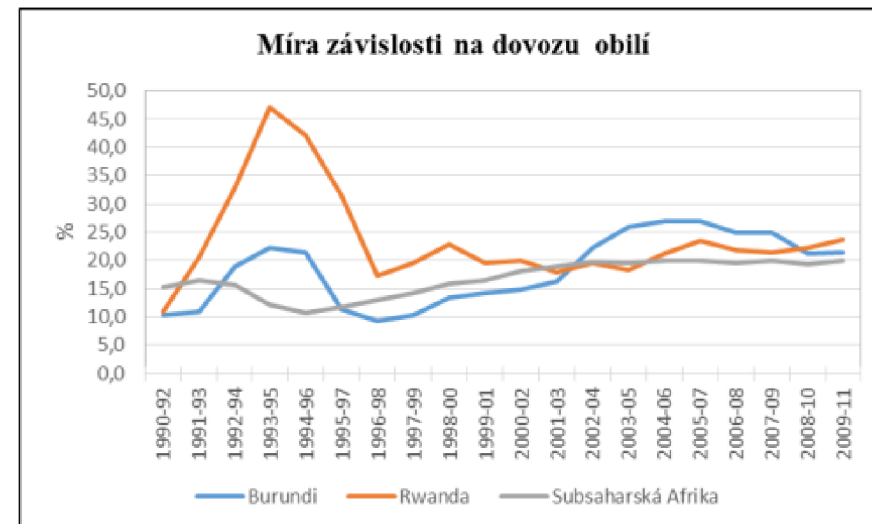
Příklady – Potravinová bezpečnost Burundi a Rwandy

- Definice:
- 1) **Dostupnost potravin** v dostatečném množství a odpovídající kvality, dodávaných prostřednictvím domácí výroby nebo dovozu (včetně potravinové pomoci).
- 2) **Přístup jednotlivců k adekvátním zdrojům** pro získání vhodných potravin pro výživnou stravu. Nároky jsou definovány jako soubor všech činností, vedoucích k dosažení těchto zdrojů s ohledem na právní, politické, hospodářské a sociální dohody komunity, v nichž žijí (včetně tradičních práv, jako je přístup k běžným zdrojům).
- 3) **Využití potravin** prostřednictvím adekvátní diety, čisté vody, hygieny a zdravotní péče k dosažení stavu optimální výživy, kde jsou splněny všechny fyziologické potřeby. To přináší význam nepotravinářských vstupů na bezpečnost potravin.
- 4) **Stabilita** vedoucí k zachování potravinové bezpečnosti. Obyvatelstvo, domácnosti nebo jednotlivci musí mít přístup k přiměřené výživě po celou dobu. Neměli by riskovat ztrátu přístupu k potravinám v důsledku náhlých šoků (např. hospodářské nebo klimatické krize) nebo cyklických aspektů (např. sezónní nedostatečné zajištění potravin).

Příklady – Potravinová bezpečnost

Burundi a Rwandy

- Zatímco ve Rwandě se postupující obnova země a její rozvoj projevily na pozitivním vývoji těchto ukazatelů a ke konci zkoumaného období se jejich hodnoty víceméně přiblížily průměrným hodnotám dosaženým v subsaharském regionu, v Burundi tomu bylo naopak.
- Většina ukazatelů měla negativní vývoj a pouze některé z nich se podařilo ke konci zkoumaného období stabilizovat, nebo vykázaly nepatrné zlepšení. Především výrazný rozdíl mezi oběma zeměmi byl v porovnání podílu hladovějících obyvatel na celkové populaci.
- Rozdílnou délku trvání konfliktu, rozdílný post-konfliktní vývoj z hlediska bezpečnostní a politické stability a především rozdílnou kvalitu vlády a státní správy můžeme označit jako jedny z hlavních příčin rozdílného vývoje podílu hladovějících na celkové populaci Burundi a Rwandy.

Příklady – Příčiny použití násilí při rozpadu Jugoslávie

- Jaké jsou příčiny použití násilí při rozpadu Jugoslávie?
- Výzkum Valerie Bunceová 1999.
- Srovnání tří komunistických federací.

		SSSR	ČSSR	Jugoslávie
Nezávisle proměnné	<i>Historie mezinárodních konfliktů (X_1)</i>	Ano	Ano	Ano
	<i>Hranice neodpovídají etnickým (X_2)</i>	Ano	(Ne)	Ano
	<i>Národní vůdci prosazovali rozpad (X_3)</i>	Ano	Ano	Ano
	<i>Přítomnost nacionalismu (X_4)</i>	Ano	Ano	Ano
	<i>Federativní struktura (X_5)</i>	Ano	Ano	Ano
	<i>Autonomie republik vůči centru (X_6)</i>	Ne	Ne	Ano
	<i>Asymetrická pozice dominantní republiky (X_7)</i>	Ano	Ano	Ne
	<i>Politická role armády (X_8)</i>	Ne	Ne	Ano
Závisle proměnná	<i>Způsob rozpadu federace (Y)</i>	Pokojný	Pokojný	Násilný

Zdroj: Adaptováno podle BUNCE, Valerie: *Subversive Institutions. The Design and the Destruction of Socialism and the State*. Cambridge, Cambridge University Press 1999, s. 102-126.

Příklady – Občanská společnost v postkomunistických zemích

- Jaké jsou důvody nízké občanské participace v Rusku a bývalé NDR?
- Výzkum Marc Howard 2003.

		Východní Německo	Rusko
Nezávisle proměnné	<i>Hospodářská vyspělost (X_1)</i>	Vysoká	Nizká
	<i>Vyspělost právních a politických institucí (X_2)</i>	Vysoká	Nizká
	<i>Prislušnost k západní civilizaci (X_3)</i>	Ano	Ne
	<i>Politické a sociální jistoty (X_4)</i>	Vysoké	Nizké
	<i>Geopolitická pozice (X_5)</i>	Příznivá	Nepříznivá
	<i>Individuální komunistická zkušenost (X_6)</i>	Ano	Ano
Závisle proměnná	<i>Občanská participace (Y)</i>	Nizká	Nizká

Zdroj: Adaptováno podle HOWARD, Marc Morjé: *The Weakness of Civil Society in Post-Communist Europe*. Cambridge, Cambridge University Press 2003, s. 6-8.

Skupinová participace – Úkol č. 1

- Pokuste se navrhnout jeden konkrétní případ, který by se hodil pro aplikaci „metody souladu“ anebo případ pro aplikaci „metody rozdílu“. Zvažte co by v tomto případě byly nezávislé proměnné a co i závislá proměnná. Cílem je připravit návrh politologického nebo bezpečnostního výzkumu.
- Definice:
 - *Jaké jsou cíle výzkumu, jaká je výzkumná otázka?*
 - *Vyberte celkový počet případů (ideálně 3-5) – výběr odůvodněte.*
 - *Co je závislou proměnnou?*
 - *Určete alespoň tři nezávislé proměnné.*

Skupinová participace – úkol č. 2

- „Co ovlivnilo úspěch kandidátu v prezidentských volbách ČR 2023?“

Konceptualizace – Volební úspěch

- Pozitivní výsledek snahy jednotlivce nebo skupiny o dosažení určitého politického cíle.

Operacionalizace - Volební úspěch

- Zvolení prezidentem ve volbách v ČR v roce 2023.

Definice závislých a nezávislých proměnných a následná aplikace Millovy metody rozdílu.

Skupinová participace – úkol č. 2

	Mužské pohlaví	Dlouhá a viditelná volební kampaň	Účast ve většině volebních debat	Žádná komunistická minulost	Agresivní populistická volební kampaň	Členství v parlamentní straně anebo senátu	Aktivita v armádě a vysokých funkcích NATO	Zvolení prezidentem
Babiš	X	X	-	-	X	X	-	-
Pavel	X	X	X	-	-	-	X	X
Nerudová	-	X	X	X	-	-	-	-
Fischer	X	-	X	X	-	X	-	-